

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за червень 2024 року

ЗМІСТ

	Перелік уживаних скорочень	3
I.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	4
1.	Оподаткування	4
1.1.	Про право на проведення документальної позапланової перевірки в умовах банкрутства платника податків	4
1.2.	Митна справа	5
1.2.1.	Про неправомірність вимоги сплати компенсаційного мита за рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі у справі про митне оформлення автомобіля для особистого користування в Україні	5
1.2.2.	Про класифікацію виробів з деревини	7
1.2.3.	Про повноваження митного органу здійснювати митний контроль та обрання «зеленого коридору» як форми митного декларування.	8
II.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	9
2.1.	Про компенсації і гарантії учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у разі зміни правового регулювання умов пенсійного забезпечення	9
2.2.	Про зазначення виробником на упаковці з харчовим продуктом, всередині якої є іграшка, інформації щодо відповідності такої продукції встановленим вимогам	12
2.3.	Про встановлення Кабінетом Міністрів України верхньої межі розміру індексації пенсії в умовах дії воєнного стану	14
2.4.	Про прийняття приладу обліку на абонентський облік при наданні послуг з централізованого опалення	16
2.5.	Про порядок проведення реєстраційної дії щодо внесення змін до складу учасників товариства	18
III.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	20
3.1.	Про визначення розміру оплати праці державного службовця у період його перебування у простой 	20
3.2.	Про обмеження при реєстрації ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою	23
3.3.	Про спосіб передачі майна в умовах режиму воєнного стану	25
3.4.	Про відсутність необхідності проведення службового розслідування	27
IV.	Процес	28
4.1.	Про право суду на прийняття окремої ухвали в разі виявлення порушень законодавства під час розгляду справи	28

Перелік уживаних скорочень

АТ	– Акціонерне товариство
ДПС	– Державна податкова служба України
ДФС	– Державна фіскальна служба України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
ПК України	– Податковий кодекс України
ПФ України	– Пенсійний фонд України
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
ЦВК	– Центральна виборча комісія

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1. Оподаткування

1.1. Про право на проведення документальної позапланової перевірки в умовах банкрутства платника податків

Податкове законодавство і законодавство про банкрутство не містять заборони на проведення податкових перевірок платника після визнання його банкрутом. Стадія процедури банкрутства не перешкоджає податковим органам вживати заходи для перевірки діяльності платника з метою встановлення наявності або відсутності податкової заборгованості. Вибір виду документальної позапланової перевірки (виїзної або невиїзної) належить до виключної компетенції контрольного органу. Ані платник податків, ані суд не можуть втручатися в цей вибір

05 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Енергопромстрой» на рішення Харківського окружного адміністративного суду від 09 травня 2023 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 27 листопада 2023 року у справі № 520/4882/23 за позовом ТОВ «Енергопромстрой» до Головного управління ДПС у Харківській області про визнання протиправним і скасування наказу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Господарський суд ухвалою від 27 січня 2022 року відкрив провадження у справі про банкрутство, а 01 грудня 2022 року визнав товариство банкрутом і розпочав ліквідаційну процедуру. Починаючи з листопада 2022 року, контрольний орган вживав активні дії щодо проведення перевірки цього товариства, але її не вдалося провести з огляду на відсутність платника за місцезнаходженням та відмову ліквідатора в допуску до перевірки. На виконання оскаржуваного наказу від 10 лютого 2023 року посадові особи контрольного органу здійснили виїзд 16 лютого 2023 року за фактичною адресою ліквідатора, але останній відмовив у допуску до перевірки, про що було складено відповідні акти. На переконання платника, перевірку потрібно було провести не пізніше 30 днів з дня офіційного оприлюднення оголошення про банкрутство, тобто до 06 березня 2022 року.

Харківський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій зазначили, що провадження у справі про банкрутство є підставою для проведення позапланової перевірки, а законодавство не обмежує терміни її проведення.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Підпункт 78.1.7 пункту 78.1 статті 78 ПК України встановлює кілька самостійних підстав для проведення документальної позапланової перевірки. Однією з таких підстав є порушення провадження у справі про визнання банкрутом платника податків, що автоматично надає контрольному органу право на проведення такої перевірки. Зазначене право необхідно реалізовувати з дотриманням інших умов, установлених, зокрема, статтями 81, 82 цього Кодексу, зважаючи на обмеження лише граничним строком, визначеним статтею 102 цього Кодексу, ураховуючи зміни, пов'язані з карантинними обмеженнями (COVID-19) та воєнним станом.

ПК України не визначає конкретного строку для прийняття наказу про проведення перевірки згідно з указаною підставою, включаючи період після відкриття ліквідаційної процедури. Визнання платника податків банкрутом не припиняє його обов'язків зі сплати податків, які виникли до початку ліквідаційної процедури. Тому контрольні органи мають право проводити перевірки для встановлення наявності або відсутності податкових боргів за період до початку ліквідації.

ПК України не встановлює конкретного строку для проведення документальної позапланової перевірки після виникнення відповідної підстави, зазначеної в підпункті 78.1.7 пункту 78.1 статті 78 ПК України. Строки, зазначені в «Порядку обліку платників податків і зборів», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 09 грудня 2011 року № 1588, і «Методичних рекомендаціях щодо порядку взаємодії між підрозділами органів Державної податкової служби України при організації, проведенні та реалізації матеріалів перевірок платників податків», затверджених наказом Державної податкової служби України від 04 вересня 2020 року № 470, мають рекомендаційний характер і не є обов'язковими. Недотримання 30-денного строку з моменту оприлюднення оголошення про банкрутство не позбавляє контрольний орган права на проведення перевірки.

Вибір виду документальної позапланової перевірки (виїзної або невиїзної) належить до виключної компетенції контрольного органу. Ані платник податків, ані суд не мають повноважень втручатися в цей вибір.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 червня 2024 року у справі № 520/4882/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119628316>

1.2. Митна справа

1.2.1. Про неправомірність вимоги сплати компенсаційного мита за рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі у справі про митне оформлення автомобіля для особистого користування в Україні

Ураховуючи приписи частини першої статті 364 та статті 377 Митного кодексу України, транспортні засоби, ввезені громадянами для особистого користування та не призначені для продажу, підлягають митному оформленню без сплати компенсаційного мита, якщо ввезення цього товару не заподіює шкоди національному товаровиробнику

05 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Донецької митниці ДФС на рішення Донецького окружного адміністративного суду від 27 лютого 2019 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 06 травня 2019 року у справі № 200/674/19-а (провадження № К/9901/16439/19) за позовом фізичної особи до Донецької митниці ДФС про визнання протиправною та скасування картки відмови.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Митний орган ухвалив рішення відмовити в митному оформленні легкового автомобіля для перевезення пасажирів, оскільки власник автомобіля не надав оригінал сертифіката про походження товару та у графі 47 митної декларації не було нараховано компенсаційне мито за ставкою 17,66 відсотка (код виду платежу 125), встановлене рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 13 листопада 2015 року для захисту національного виробника від субсидованого імпорту з інших країн. На переконання декларанта, було подано всі необхідні документи, які підтверджують митну вартість товарів за ціною договору.

Донецький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Першого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник в цілях митного оформлення подав усі належні документи, які містили об'єктивні та достовірні дані для підтвердження заявленої митної вартості товару згідно з основним методом (за ціною договору). Суди визнали безпідставними вимоги митного органу сплатити компенсаційне мито, оскільки національному товаровиробнику не заподіює шкоди ввезення товару для особистого користування, а не для продажу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Ураховуючи приписи частини першої статті 364 та статті 377 Митного кодексу України, транспортні засоби, ввезені громадянами для особистого користування та не призначені для продажу, підлягають митному оформленню без сплати компенсаційного мита, якщо ввезення цього товару не становить конкуренційної загрози національному ринку та не заподіює шкоди національному товаровиробнику.

Застосування компенсаційних заходів щодо товарів встановлено лише в разі їх імпорту для подальшого продажу з метою захисту національного товаровиробника від субсидованого імпорту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 червня 2024 року у справі № 200/674/19-а можна знайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119566246>

1.2.2. Про класифікацію виробів з деревини

Митний тариф України чітко визначає товарні позиції, що включають клепку з деревини дуба як частину бондарних виробів згідно з кодом УКТ ЗЕД «4416 00 00 00». Товар відповідає вимогам цієї товарної позиції, якщо не був підданий тангентальному розпилюванню і міг бути використаний для виготовлення бондарних виробів

05 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Рівненської митниці ДФС на рішення Рівненського окружного адміністративного суду від 05 червня 2018 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 13 грудня 2018 року у справі № 817/1222/18 (провадження № К/9901/2064/19) за позовом фізичної особи – підприємця до Рівненської митниці ДФС про визнання протиправним і скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Згідно з митною декларацією експортний товар було класифіковано згідно з кодом УКТ ЗЕД «4416 00 00 00». Митниця змінила код товару та класифікувала його згідно з товарною підкатегорією «4407 91 90 00». Декларант стверджував про неправильне встановлення контрольним органом коду товару, оскільки згідно з експертним висновком цей товар є клепкою з деревини дуба, яка не піддана тангентальному розпилюванню з обох основних поверхонь, що відповідає вимогам товарної позиції «4416 00 00 00».

Рівненський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій врахували підтвердження експертизою відсутності тангентального розпилу, що не дозволяє включати такі лісоматеріали до іншої товарної позиції, окрім «4416 00 00 00».

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Митний тариф України в групі 44 визначає товарні позиції, зокрема, код 4416, який включає «Бочки, барила, чани, діжки та інші бондарні вироби та їх частини з деревини, включаючи клепку». Описана товарна позиція охоплює бондарні вироби та їхні частини, включаючи клепку, яка не була піддана тангентальному розпилюванню і може бути використана для виготовлення бондарних виробів. До цієї товарної позиції не входять лісоматеріали, піддані тангентальному розпилюванню з обох поверхонь, контейнери з клепки, прибиті цвяхами, і меблеві вироби з бочок.

Код 4407 охоплює «Лісоматеріали розпиляні або розколоті уздовж, розділені на шари або луцені, стругані або нестругані, шліфовані або нешліфовані, які мають або не мають торцеві з'єднання, завтовшки більш як 6 мм». Указана позиція включає різні види оброблених лісоматеріалів. Згідно з поясненнями до товарної позиції 4407 включено всі види деревинних матеріалів і лісоматеріалів будь-якої довжини завтовшки понад 6 мм, розпиляних чи колотих вздовж напрямку текстури деревини або одержаних струганням чи луценням.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 червня 2024 року у справі № 817/1222/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119566242>

1.2.3. Про повноваження митного органу здійснювати митний контроль та обрання «зеленого коридору» як форми митного декларування

Обрання «зеленого коридору» під час перетину митного кордону є юридично значущою заявою громадянина про відсутність товарів, які підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами або які підпадають під встановлені законодавством обмеження чи заборони. Відповідальність за порушення митного контролю в зонах спрощеного митного контролю настає відразу після прибуття в зону митного контролю. Вибір смуги руху залежить лише від рішення особи, яка перетинає кордон, і не може бути зумовлений організацією системи розподілу руху транспортних засобів на митному пункті пропуску

Об червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу фізичної особи на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 11 березня 2019 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 24 липня 2019 року у справі № 813/2601/18 (провадження № К/9901/25430/19) за позовом фізичної особи до Львівської митниці, державного інспектора відділу провадження у справах про порушення митних правил управління протидії митним правопорушенням та міжнародної взаємодії Львівської митниці ДФС.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Повертаючись з Польщі до України, фізична особа обрала «зелений коридор», що означало відсутність товарів для декларування. Водночас під час огляду було виявлено 187 флаконів парфумів без документів та 84 187 доларів США. Було вилучено ці товари та валюту, а також складено протокол про порушення правил, установлених статтею 471 Митного кодексу України. Декларант уважав, що причиною притягнення до відповідальності стала неналежна організація митницею руху транспортних засобів у пункті пропуску і ненадання відповідним інспектором інформації про рух автомобіля та митної декларації для заповнення, чим особу було позбавлено можливості обрати належну смугу руху під час розмежування так званих «зеленого» та «червоного» коридорів.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди встановили, що вибір смуги руху («зелений» або «червоний» коридор) залежить від особи, яка перетинає кордон, а митний інспектор не був зобов'язаний надавати інформацію про смугу руху чи бланки декларацій.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Вибір смуги руху залежить лише від рішення особи, яка перетинає кордон, і не може бути зумовлений організацією системи розподілу руху транспортних засобів на митному пункті пропуску.

Ураховуючи положення частин п'ятої та шостої статті 366 Митного кодексу України, громадянин, який обирає «зелений коридор», фактично заявляє, що переміщувані товари та грошові цінності не підлягають письмовому декларуванню та оподаткуванню митними платежами, а також не підпадають під законодавчі обмеження. Це означає, що громадянин взяв на себе зобов'язання щодо дотримання правил митного контролю та декларування. Вибір «зеленого коридору» звільняє громадянина від обов'язку подати письмову митну декларацію, але не від дотримання правил переміщення товарів через митний кордон України.

Відповідальність за порушення порядку проходження митного контролю в зонах спрощеного митного контролю настає відразу після прибуття в зону митного контролю.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 червня 2024 року у справі № 813/2601/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119628261>

II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

2.1. Про компенсації і гарантії учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у разі зміни правового регулювання умов пенсійного забезпечення

До осіб, яким на час призначення пенсії з урахуванням Закону України від 28 лютого 1991 року № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» її розрахунок мав здійснюватися згідно із пунктом 2 статті 56 цього закону за кожний повний рік стажу роботи понад установлений для них мінімальний трудовий стаж для призначення пенсії (15 років - для жінок і 20 років - для чоловіків) шляхом збільшення пенсії на один процент заробітку за рік. Вказана норма повинна

застосуватися у тій редакції, яка діяла на час призначення пенсії (окрім випадку покращення становища особи). Розповсюдження на таких осіб нових правил виплати надбавки за понаднормовий стаж в залежності від призначення пенсії на умовах частини другої статті 27 Закону України від 09 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», запроваджених у зв'язку із внесенням до цієї норми змін Законом України від 03 жовтня 2017 року № 2148-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій», свідчило б про звуження змісту та обсягу існуючих прав таких осіб, що в силу статті 22 Конституції України, є неприпустимим.

25 червня 2024 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ПФУ в Івано-Франківській області на рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 12 травня 2023 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 19 жовтня 2023 року, у справі № 300/3435/21 за позовом особи до Головного управління ПФУ в Івано-Франківській області про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У цій справі спір виник у зв'язку із відмовою Головного управління ПФУ в Івано-Франківській області нарахувати та виплатити позивачу, який є учасником ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, надбавку за понаднормовий стаж, визначений пунктом 2 статті 56 Закону № 796-XII у період після змін, внесених до цієї норми Законом України від 03 жовтня 2017 року № 2148-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» (далі – Закон № 2148-VIII). Відповідач зазначив, що з набранням чинності Законом № 2148-VIII змінилось правове регулювання щодо права на пенсію в повному розмірі громадян, віднесених до категорій 1, 2, 3, 4, за умови стажу роботи не менш як: чоловіки - 20 років, жінки - 15 років, із збільшенням пенсії на один процент заробітку за кожний рік роботи понад встановлений вказаний стаж і у зв'язку із цими змінами пункт 2 статті 56 Закону № 796-XII пов'язує збільшення пенсії на один процент заробітку за кожний рік роботи понад встановлений вказаною нормою стаж з призначенням пенсії на умовах, визначених частиною другою статті 27 Закону України від 9 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі - Закон № 1058-IV), у зв'язку із чим проведення перерахунку пенсії відповідно до статті 56 Закону № 796-XII з доплатою за понаднормовий стаж можливе тільки у разі призначення пенсії на умовах, визначених частиною другою статті 27 Закону № 1058-IV.

Івано-Франківський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, позов задоволено частково. Суди керувалися тим, що позивач як особа, якій призначена пенсія на умовах, визначених положеннями Закону № 796-XII, має право

на перерахунок пенсії із збільшенням її розміру на один відсоток заробітку за кожний рік стажу роботи понад 20 років, як це передбачено пунктом 2 статті 56 Закону 796-XII, та дійшли висновку, що зміни до цього пункту, які були внесені Законом № 2148-VIII, не поширюються на осіб, яким пенсія була призначена до внесення зазначених змін.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, оскаржувані судові рішення скасував, ухвалив нове рішення, яким частково задовольнив позовні вимоги.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів, враховуючи положення статей 22, 58 Конституції України, зазначила, що у разі, якщо в подальшому у чинному законодавстві відбуваються зміни щодо правового регулювання умов призначення пенсії в повному розмірі із доплатою за понаднормовий стаж відповідно до пункту 2 статі 56 Закону № 796-XII, які запроваджують нові правила виплати такої надбавки в залежності від призначення пенсії на умовах визначення її розміру згідно із частиною другою статі 27 Закону № 1058-IV, тобто за інших умов її призначення ніж ті, що діяли на час призначення, то такі зміни є такими, що звужують зміст та обсяг існуючих прав зазначеної категорії осіб (в яких таке право раніше виникло).

Держава гарантувала учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС особливі норми та умови пенсійного забезпечення як компенсацію особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, за втрачене здоров'я, моральні і фізичні страждання, обмеження в реалізації своїх здібностей та можливостей забезпечити собі гідний життєвий рівень, тому за особами, які набули право на призначення пенсії з урахуванням спеціального Закону № 796-XII, редакцією пункту 2 статі 56 якого було визначено, що право на пенсію в повному розмірі мають громадяни, віднесені до категорій 1, 2, 3, 4, за умови стажу роботи не менш як: чоловіки - 20 років, жінки - 15 років, із збільшенням пенсії на один процент заробітку за кожний рік роботи понад встановлений цим пунктом стаж, але не вище 75 процентів заробітку, а громадянам, які відпрацювали за списком № 1, чоловіки - 10 років і більше, жінки - 7 років 6 місяців і більше - не вище 85 процентів заробітку, таке право зберігається й у разі зміни нормативно-правового регулювання цих правовідносин.

У разі зміни правового регулювання набуті такими особами права на пільги, компенсації і гарантії повинні бути збережені із забезпеченням можливості їх реалізації або шляхом запровадження рівноцінних чи більш сприятливих умов соціального захисту.

До осіб, яким на час призначення пенсії з урахуванням Закону № 796-XII її розрахунок мав здійснюватися згідно із пунктом 2 статті 56 Закону № 796-XII за кожний повний рік стажу роботи понад установлений для них мінімальний трудовий стаж для призначення пенсії (15 років - для жінок і 20 років - для чоловіків) шляхом збільшення пенсії на один процент заробітку за рік, вказана норма повинна застосуватися у тій редакції, яка діяла на час призначення пенсії (окрім випадку покращення становища особи). Розповсюдження на таких осіб

нових правил виплати надбавки за понаднормовий стаж в залежності від призначення пенсії на умовах частини другої статі 27 Закону № 1058-IV, запроваджених у зв'язку із внесенням до цієї норми змін Законом № 2148-VIII, свідчило б про звуження змісту та обсягу існуючих прав таких осіб, що в силу статті 22 Конституції України, є неприпустимим.

Оскільки пенсія за віком призначена позивачу до внесення змін до пункту 2 статі 56 Закону № 796-XII, то в силу вимог статті 58 Конституції України, такі зміни не позбавляють позивача права на пенсію в повному розмірі із доплатою за понаднормовий стаж, оскільки таке право він набув значно раніше, ніж набрав чинності Закон № 2148-VIII, яким було внесено зміни до пункту 2 статі 56 Закону № 796-XII.

Водночас, судова палата наголосила на тому, що право громадян, віднесених до категорій 1, 2, 3, 4, за умови стажу роботи не менш як: чоловіки - 20 років, жінки - 15 років, на збільшення пенсії на один процент заробітку за кожний рік роботи понад встановлений цим пунктом стаж, але не вище 75 процентів заробітку, а громадянам, які відпрацювали за списком № 1, чоловіки - 10 років і більше, жінки - 7 років 6 місяців і більше - не вище 85 процентів заробітку на пенсію в повному розмірі не є абсолютним і його захист може бути обмеженим строком звернення до суду за захистом прав, свобод та інтересів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2024 року № 300/3435/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120003724>

2.2. Про зазначення виробником на упаковці з харчовим продуктом, всередині якої є іграшка, інформації щодо відповідності такої продукції встановленим вимогам

Наявність/відсутність знаку відповідності на упаковці, в якій продається іграшка, безумовно впливає на рішення щодо придбання товару за умови, що крізь таку упаковку знак відповідності не є видимим ззовні або перед купівлею товару пакування не може бути розкритим. Усі іграшки, які вводяться в обіг на території України, повинні відповідати вимогам щодо безпечності, це тим паче стосується іграшок, які знаходяться в харчових продуктах. І покупці, придбаваючи такі товари, повинні мати змогу ознайомитися з усією необхідною інформацією стосовно відповідності продукції встановленим вимогам.

05 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «РМФ» на рішення Тернопільського окружного адміністративного суду від 21 березня 2023 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 23 серпня 2023 року у справі № 500/4889/21 за позовом ТОВ «РМФ» до Головного управління Держпродспоживслужби у Тернопільській області про визнання протиправними дій по складенню акта перевірки характеристики продукції та визнання

протиправним та скасування рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів та постанови про накладення штрафу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами перевірки характеристик продукції ТОВ «РМФ», предметом якої визначено солодкі неглазуровані кукурудзяні палички з іграшкою всередині, встановлено, що на зовнішньому пакуванні кукурудзяних паличок відсутній знак відповідності технічним регламентам, відсутні видимі, розбірливі, зрозумілі та точні попередження про наявність іграшки всередині пакування. Крім цього, відсутні інструкції та інформація щодо безпечності іграшки, складених згідно з вимогами Закону України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII «Про забезпечення функціонування української мови як державної», що кваліфіковано як порушення позивачем Технічного регламенту безпечності іграшок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2018 року № 151 (далі – Технічний регламент). ТОВ «РМФ» вказав, що відповідачем порушено процедуру проведення перевірки, а в протоколі про виявлення порушення не зазначені норми закону, які порушені. Також рішення про вжиття обмежувальних заходів містять лише вказівку на обмежувальні заходи без зазначення дій, які повинен виконати суб'єкт господарювання, до якого застосовуються такі заходи.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що зовнішнє пакування кукурудзяних паличок не передбачає відкриття продукту перед його купівлею, а тому наявність всередині іграшки зумовлює необхідність розміщення саме на упаковці напису: «Усередині іграшка. Рекомендується нагляд дорослої особи» та іншої інформації для споживача щодо безпечності іграшки всередині. ТОВ «РМФ» ввело іграшку в обіг під своїм найменуванням чи торговельною маркою, у зв'язку із чим в силу приписів Технічного регламенту позивач вважається «виробником», який повинен виконувати обов'язки, передбачені пунктами 5-13 Технічного регламенту.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Особливість пакування продукції солодких неглазурованих кукурудзяних паличок з іграшкою всередині полягає в тому, що упаковка власне кукурудзяних паличок є одночасно демонстраційною коробкою для іграшки, яка знаходиться всередині. За таких обставин, урахувавши приписи пункту 37 Технічного регламенту, на пакуванні кукурудзяних паличок з іграшкою всередині повинно міститися попередження «Усередині іграшка. Рекомендується нагляд дорослої особи». Це ж стосується й знаку відповідності технічним регламентам з огляду на вимоги пункту 49 Технічного регламенту.

Іграшки, на які нанесено знак відповідності технічним регламентам, вважаються такими, що відповідають вимогам Технічного регламенту та, відповідно, встановленим суттєвим вимогам щодо безпечності.

Наявність/відсутність знаку відповідності на упаковці, в якій продається іграшка, безумовно впливає на рішення щодо придбання товару за умови, що крізь таку упаковку знак відповідності не є видимим ззовні або перед купівлею товару пакування не може бути розкритим.

Усі іграшки, які вводяться в обіг на території України, однозначно повинні відповідати вимогам щодо безпечності, це тим паче стосується іграшок, які знаходяться в харчових продуктах. І покупці, придбаваючи такі товари, повинні мати змогу ознайомитися з усією необхідною інформацією стосовно відповідності продукції встановленим вимогам.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 червня 2024 року № 500/4889/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119534678>

2.3. Про встановлення Кабінетом Міністрів України верхньої межі розміру індексації пенсії в умовах дії воєнного стану

Обмеження верхньої межі індексації здійснюється для того, щоб збалансувати потреби та захистити якомога більшу кількість громадян через інструмент індексації, передусім тих громадян, пенсії яких є дуже низькими, і з іншого боку, щоб збалансувати фінансовий ресурс для проведення індексації для широких категорій осіб та утримати зростання нерівності між розміром пенсії громадян, а також з урахуванням того, що в умовах дії воєнного стану видатки в першу чергу спрямовуються на національну безпеку і оборону та на здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

07 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 1 грудня 2023 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 07 лютого 2024 року у справі № 420/25804/23 за позовом особи до Головного управління ПФУ в Одеській області про визнати протиправними дій щодо застосування з 1 березня 2023 року обмеження граничного розміру збільшення пенсії розміром у 1 500, 00 грн.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачу на виконання пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2023 року № 168 «Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2023 році» (далі - Постанова № 168) з 1 березня 2023 року проіндексовано основний розмір пенсії. За результатами такого перерахунку з 01 березня 2023 року розмір підвищення на коефіцієнт збільшення (1,197) зафіксовано в межах граничного розміру збільшення, встановленого абзацом 2 пункту 10 постанови № 168 у розмірі 1500, 00 грн. На звернення позивача щодо здійснення перерахунку пенсії без обмеження розміру збільшення пенсії, отриманого в результаті перерахунку, максимальним (граничним) розміром

1 500,00 грн., відповідач повідомив, що нарахована позивачу індексація і розмір пенсії відповідають нормам чинного законодавства.

Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позовних вимог. Суди попередніх інстанцій, виходили з того, що нарахування індексації грошового забезпечення у розмірі 1500,00 грн відповідає положенням Постанови № 168, оскільки обмеження верхньої межі індексації встановлене Кабінетом Міністрів України на виконання пункту 8 розділу «Прикінцеві положення» Закону України від 03 листопада 2022 року № 2710-IX «Про Державний бюджет України на 2023 рік» для того, щоб збалансувати потреби та захистити якомога більшу кількість громадян через інструмент індексації. Передусім тих громадян, пенсії яких є дуже низькими, і з іншого боку, щоб збалансувати фінансовий ресурс для проведення індексації для широких категорій осіб та утримати зростання нерівності між розміром пенсії громадян.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Обмеження верхньої межі індексації здійснюється для того, щоб збалансувати потреби та захистити якомога більшу кількість громадян через інструмент індексації, передусім тих громадян, пенсії яких є дуже низькими, і з іншого боку, щоб збалансувати фінансовий ресурс для проведення індексації для широких категорій осіб та утримати зростання нерівності між розміром пенсії громадян, а також з урахуванням того, що в умовах дії воєнного стану видатки в першу чергу спрямовуються на національну безпеку і оборону та на здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Як положеннями статті 42 Закону України від 9 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058-IV), так і положеннями статті 64 Закону України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» (далі – Закон № 2262-XII) Уряду надано право визначати розмір, умови та порядок здійснення індексації пенсій. Отже, положеннями Постанови № 168 визначено верхню межу розміру індексації пенсії у граничному розмірі 1500,00 грн, яку не може перевищувати сума індексації (підвищення) на виконання пункту 2 цієї постанови. Тобто, це означає, що якщо сума індексації пенсії в результаті проведеного перерахунку перевищує 1500,00 грн, доплата до пенсії встановлюється у межах граничної суми - в розмірі 1500,00 грн.

Повномасштабна війна та погіршення матеріального становища українців завдали суттєвих втрат добробуту мільйонів домогосподарств в Україні. Саме тому підтримка фінансової платоспроможності громадян, особливо пенсіонерів - тобто тих, для кого виплати від держави є часто єдиним джерелом доходів - є вкрай важливою для Уряду.

Саме з цією метою Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про здійснення індексації пенсій з 1 березня 2023 року з обмеженням верхньої межі індексації для

того, щоб збалансувати потреби та захистити якомога більшу кількість громадян через інструмент індексації, передусім тих громадян, пенсії яких є дуже низькими, і з іншого боку, щоб збалансувати фінансовий ресурс для проведення індексації для широких категорій осіб та утримати зростання нерівності між розміром пенсії громадян.

Підвищення розміру пенсії позивача у 2023 році шляхом її індексації із застосуванням коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії в розмірі 1,197 із обмеженням верхньої межі індексації розміром 1500, 00 грн, із одночасним збереженням розміру підвищення пенсій відповідно до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2022 року № 118 «Про індексацію пенсій та заходи щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2022 році» із застосуванням коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії у 2022 році, у розмірі 1,14, відповідає частині другій статті 42 Закону № 1058-IV, оскільки у своїй сукупності він не є меншим за мінімальний розмір збільшення, визначеного абзацом другим частини другої статті 42 Закону № 1058-IV.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 червня 2024 року у справі №420/25804/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119594091>

2.4. Про прийняття приладу обліку на абонентський облік при наданні послуг з централізованого опалення

Нормами чинного законодавства не вимагається повторне прийняття на абонентський облік вузла розподільного обліку, який раніше був прийнятий на абонентський облік.

20 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Держпродспоживслужби в місті Києві на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 12 січня 2022 року у справі № 640/17107/20 за позовом комунального підприємства виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) «Київтеплоенерго» до Головного управління Держпродспоживслужби в місті Києві про визнання про протиправним та скасування припису.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Держпродспоживслужба отримала скаргу від громадянки на постачальника послуг, в якій вона просила провести перевірку правомірності зняття лічильника з комерційного обліку і переведення споживача на загальні норми споживання. За результатами проведеної позапланової перевірки встановлено порушення

позивачем норм законодавства про захист прав споживачів і винесено припис з вимогою усунути порушення, а саме - нараховувати плату за опалення, враховуючи показання квартирного засобу обліку теплової енергії.

Рішенням окружного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено. Суд першої інстанції виходив з необґрунтованості позовних вимог, оскільки у КП «Київтеплоенерго» були відсутні правові підстави для зняття з обліку індивідуального лічильника споживача, який був погоджений та взятий на облік. Також судом враховано, що у програмному комплексі позивача за особовим рахунком був в наявності вузол розподільного обліку, а отже КП «Київтеплоенерго» було прийнято на абонентський облік індивідуальний лічильник споживача.

Апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нову постанову, якою задовольнив позовні вимоги. Суд обґрунтував свою позицію тим, що між споживачем та виконавцем комунальної послуги не складався акт про прийняття вузла розподільного обліку/приладу - розподільвача теплової енергії на абонентський облік за формою що визначена додатку 2 до Порядку прийняття приладу обліку на абонентський облік, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12 жовтня 2018 року № 270 (далі - Порядок № 270). З огляду на відсутність документального підтвердження належними і допустимими доказами взяття вузла розподільного обліку в квартирі, де мешкає споживач, на абонентський облік, суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що оскаржений припис винесений передчасно та без урахування всіх фактичних обставин.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції та залишив в силі рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Порядок визначення технічної можливості встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії та економічної доцільності встановлення приладів - розподільвачів теплової енергії, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 року № 829, не передбачає порядку зняття з обліку тих лічильників споживачів, які були погоджені та взяті на облік після набуття чинності цієї постанови, та не встановлює заборони щодо врахування показників по даним лічильникам, які надаються споживачами.

Крім того, пунктом 12 Порядку № 270 чітко визначено, що не вимагається повторне прийняття на абонентський облік вузла розподільного обліку (приладу - розподільвача теплової енергії), який раніше був прийнятий на абонентський облік, в приміщенні реконструйованій, капітально відремонтованій будівлі, якщо реконструкція, капітальний ремонт будівлі були здійснені без заміни такого вузла обліку (приладу - розподільвача теплової енергії).

Таким чином, нормами чинного законодавства, на які посилається позивач, не вимагається повторне прийняття на абонентський облік вузла розподільного обліку, який раніше був прийнятий на абонентський облік. Позивачем порушено абзац другий пункту 10 Правил надання послуг з централізованого опалення,

постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 року № 630, відповідно до якого, справляння плати за нормативами (нормами) споживання за наявності квартирних засобів обліку без урахування їх показань не допускається, за винятком випадків, передбачених абзацом 5 пункту 15 цих Правил. Виконавець і споживач не мають права відмовлятися від врахування показань засобів обліку.

Крім цього, Верховний Суд вказав на помилковість висновку суду апеляційної інстанції про те, що акт прийняття на комерційний облік вузла обліку теплової енергії для потреб опалення окремого приміщення не може вважатися належним і допустимим доказом, що підтверджує факт прийняття на абонентський облік вузла розподільного обліку, через те, що його не було складено за формою, визначеною Порядком № 270, оскільки неправильно складений виконавцем відповідної комунальної послуги документ не спростовує факту прийняття вузла розподільного обліку на абонентський облік.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 червня 2024 року у справі №640/17107/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119879882>

2.5. Про порядок проведення реєстраційної дії щодо внесення змін до складу учасників товариства

Державна реєстрація змін в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань до відомостей, пов'язаних зі зміною засновників (учасників) юридичної особи на підставі рішення загальних зборів учасників (рішення єдиного учасника) товариства, яке приймалося без урахування голосів учасника(ів) у зв'язку з наявністю заборгованості із внесення таким(и) учасником(ами) вкладу(ів) до статутного капіталу, проводиться за умови підтвердження заявником таких реєстраційних дій (керівником або уповноваженою ним особою) невнесення учасником(ами) товариства вкладу(ів) після закінчення наданого йому(їм) виконавчим органом товариства додаткового строку.

Державний реєстратор (нотаріус) у встановленому порядку в межах своєї компетенції перевіряє наявність документів, що подаються для державної реєстрації, та дотримання вимог до їх оформлення, зокрема, документів, що підтверджують невнесення учасником товариства з обмеженою відповідальністю (товариства з додатковою відповідальністю) вкладу до статутного капіталу для погашення заборгованості. Неподання заявником таких документів є підставою для прийняття державним реєстратором (нотаріусом) рішення про відмову у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу відповідно до пункту 4 частини першої статті 28 Закону України від 15 травня

2003 року № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

24 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 4 серпня 2023 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 16 листопада 2023 року у справі № 420/11912/23 за позовом приватного нотаріуса Одеського міського нотаріального до Міністерства юстиції України, Державного підприємства «Національні інформаційні системи», третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача – особа_1, про визнання протиправним та скасування наказу Мін`юсту про задоволення скарги.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На позачергових зборах учасників ТОВ «Активгаз» прийнято рішення про виключення зі складу учасників товариства - особа_1, як учасника товариства, яка має заборгованість із внесення вкладу. Приватний нотаріус на підставі заяви директора ТОВ «Активгаз» провела реєстраційну дію щодо ТОВ «Активгаз», з таким переліком дій: зміна розміру статутного (складеного) капіталу (пайового фонду) юридичної особи, зміна складу засновників (учасників) або зміна відомостей про засновників (учасників) юридичної особи, зміна кінцевого бенефіціарного власника (контролера) або зміна відомостей про кінцевого бенефіціарного власника (контролера). Особа_1 звернулась зі скаргою на дію приватного нотаріуса до Мін`юсту, розглянувши яку Мін`юст прийняв наказ про задоволення скарги.

Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що для вчинення реєстраційної дії надавалося рішення позачергових загальних зборів учасників ТОВ «Активгаз» про виключення Особа_1 як учасника товариства, який має заборгованість із внесення вкладу, та про зменшення статутного капіталу товариства на розмір неоплаченої частини частки учасника товариства, що не відповідає статті 15 Закону України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (далі - Закон № 2275-VIII), а тому приватний нотаріус мала відмовити у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу на підставі пункту 5 частини першої статті 28 Закону України від 15 травня 2003 року № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (далі - Закон № 755-IV).

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, змінив рішення судів попередніх інстанцій, виклавши їх мотивувальні частини відповідно до мотивів, наведених у своїй постанові.

ОЦІНКА СУДУ

У справі, що розглядається, директор ТОВ «Активгаз» для проведення реєстраційної дії щодо внесення змін до складу учасників товариства не подавав

приватному нотаріусу будь-який документ, що підтверджує невнесення Особа_1 вкладу для погашення заборгованості протягом наданого їй додаткового строку.

Суди попередніх інстанцій помилково вважали, що приватний нотаріус у межах своєї компетенції не має переконатися у невнесенні учасником товариства вкладу до статутного капіталу, а Центральна Колегія Мін'юсту з розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції безпідставно обґрунтовувала свій висновок, покладений в основу оскаржуваного наказу, тим, що заявник подав приватному нотаріусу документи, необхідні для вчинення реєстраційної дії, не в повному обсязі.

Проаналізувавши статтю 15 Закону № 2275-VIII та частину п'яту статті 17 Закону № 755-IV Верховний Суд дійшов висновку, що державна реєстрація змін в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань до відомостей, пов'язаних зі зміною засновників (учасників) юридичної особи на підставі рішення загальних зборів учасників (рішення єдиного учасника) товариства, яке приймалося без урахування голосів учасника(ів) у зв'язку з наявністю заборгованості із внесення таким(и) учасником(ами) вкладу(ів) до статутного капіталу, проводиться за умови підтвердження заявником таких реєстраційних дій (керівником або уповноваженою ним особою) невнесення учасником(ами) товариства вкладу(ів) після закінчення наданого йому(їм) виконавчим органом товариства додаткового строку.

Державний реєстратор (нотаріус) у встановленому порядку в межах своєї компетенції перевіряє наявність документів, що подаються для державної реєстрації, та дотримання вимог до їх оформлення, зокрема, документів, що підтверджують невнесення учасником товариства з обмеженою відповідальністю (товариства з додатковою відповідальністю) вкладу до статутного капіталу для погашення заборгованості.

Неподання заявником таких документів є підставою для прийняття державним реєстратором (нотаріусом) рішення про відмову у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу відповідно до пункту 4 частини першої статті 28 Закону № 755-IV.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 червня 2024 року № 420/11912/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119940533>

III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

3.1. Про визначення розміру оплати праці державного службовця у період його перебування у простой

Питання оплати простою працівника, який перебуває на державній службі, Законом України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» не врегульовано. Поняття та підстави перебування працівників у простої дійсно визначені та регулюються положеннями Кодексу законів про працю України. Одночасно, Законом України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» визначено, що умови оплати праці працівників органів державної влади, інших державних органів, їх апаратів (секретаріатів), державних підприємств, установ та організацій, органів влади Автономної Республіки Крим, які на день набрання чинності цим Законом є державними службовцями і посади яких відповідно до цього Закону не є посадами державної служби, визначаються Кабінетом Міністрів України і не можуть передбачати зменшення розміру їх заробітної плати. Тобто, спеціальний законодавчий акт, який регулює трудові правовідносини державних службовців, встановлює, що оплата праці державних службовців визначається Кабінетом Міністрів України. Таким чином, хоча підстави перебування працівників у простої визначаються нормами Кодексу законів про працю, оплата праці державних службовців за час простою визначається Кабінетом Міністрів України.

13 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу на рішення Київського окружного адміністративного суду від 26 травня 2023 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 31 жовтня 2023 року у справі № 320/190/23 за позовом особи до Державної податкової служби України про зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Наказом від 24 лютого 2022 встановлено простій у роботі Державної податкової служби України та її територіальних органах та визначено строком дії простою період з дня видання цього наказу до закінчення дії обставин, які створюють загрозу життю і здоров'ю працівників Державної податкової служби України та її територіальних органів. До цього наказу Державною податковою службою України неоднаразово вносилися зміни, одною з яких була: встановити з 1 серпня 2022 року у межах кошторису апарату ДПС оплату праці в розмірі двох третин посадового окладу для працівників апарату ДПС, які знаходяться в простої. Позивач вказував що за час простою, коли виникла виробнича ситуація, небезпечна для життя та здоров'я працівника або для людей, які його оточують, і навколишнього природного середовища не з його вини, за ним зберігається середній заробіток відповідно до вимог абзацу третього статті 113 Кодексу законів про працю України. Таким чином, відповідач мав розрахувати середній заробіток працівників, які перебувають у простої та сплачувати оплату за час простою у розмірі середнього заробітку протягом всього часу простою.

Суди попередніх інстанцій у задоволенні позову відмовили. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що встановлюючи у межах кошторису апарату ДПС оплату праці в розмірі двох третин посадового окладу для працівників апарату

ДПС, які знаходяться в простой, ДПС України діяла в межах чинного законодавства.

Верховний Суд касаційну скаргу касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Спеціальним законодавчим актом, який регулює трудові правовідносини у сфері державної служби є Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу». Питання оплати простою працівника, який перебуває на державній службі, цим Законом не врегульовано. Поняття та підстави перебування працівників у простой дійсно визначені та регулюються положеннями Кодексу законів про працю України.

Одночасно, Законом України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» визначено, що умови оплати праці працівників органів державної влади, інших державних органів, їх апаратів (секретаріатів), державних підприємств, установ та організацій, органів влади Автономної Республіки Крим, які на день набрання чинності цим Законом є державними службовцями і посади яких відповідно до цього Закону не є посадами державної служби, визначаються Кабінетом Міністрів України і не можуть передбачати зменшення розміру їх заробітної плати.

Тобто, спеціальний законодавчий акт, який регулює трудові правовідносини державних службовців, встановлює, що оплата праці державних службовців визначається Кабінетом Міністрів України. Хоча підстави перебування працівників у простой визначаються нормами Кодексу законів про працю, оплата праці державних службовців за час простою визначається Кабінетом Міністрів України.

07 березня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову №221 «Деякі питання оплати праці працівників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, в умовах воєнного стану», відповідно до якої надав право керівникам державних органів, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, до припинення чи скасування воєнного стану в Україні в межах фонду заробітної плати, передбаченого у кошторисі, самостійно визначати розмір оплати часу простою працівників, але не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові тарифного розряду (посадового окладу) (пункт 1), а також рекомендував керівникам органів місцевого самоврядування застосовувати положення пункту 1 цієї постанови та здійснювати його виконання в межах фондів заробітної плати, передбачених у кошторисах відповідних органів, підприємств, установ та організацій (пункт 2).

Таким чином, суди попередніх інстанцій дійшли правильного висновку, що роботодавець позивача, на підставі вказаної постанови Кабінет Міністрів України, діяв правомірно, встановивши розмір середнього заробітку у розмірі двох третин посадового окладу для працівників апарату ДПС, які знаходяться в простой.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 червня 2024 року у справі № 320/190/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119722862>

3.2. Про обмеження при реєстрації ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою

Пунктом 1 частини другої статті 31 Закону України від 26 січня 2021 року № 1135-ІХ «Про всеукраїнський референдум» визначено, що порушення вимог цього Закону під час утворення ініціативної групи є підставою для відмови в реєстрації ініціативної групи. Водночас в цій же статті міститься застереження про те, що помилки і неточності, виявлені в поданих документах, якщо їх наявність не є перешкодою для розуміння змісту викладених відомостей, підлягають виправленню або уточненню у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією і не є підставою для відмови в реєстрації ініціативної групи. Отже, включення до списків учасників зборів та до складу ініціативної групи померлих, неповнолітніх чи осіб без їхньої згоди тощо не є помилкою і неточністю у значенні Закону України від 26 січня 2021 року № 1135-ІХ «Про всеукраїнський референдум», адже відповідний запис не може бути виправлений унаслідок його недійсності через істотний дефект.

05 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Центральної виборчої комісії на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 11 серпня 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 листопада 2021 року у справі № 640/17047/21 за позовом особи до Центральної виборчої комісії про визнання протиправною та скасування постанови про відмову в реєстрації ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Суть спору полягала у протиправності постанови ЦВК про відмову в реєстрації ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. В обґрунтування позову позивач зазначив, що відповідач дійшов помилкових висновків про порушення зборами громадян України процедури створення ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Стверджував, що загальними зборами громадян України були виконані ключові умови, щоб уважати їх такими, що відбулися: у зборах взяло участь понад 300 виборців та було обрано персональний склад ініціативної групи всеукраїнського референдуму за народною ініціативою, а також її уповноваженого представника. Недоліки і помилки в оскаржуваному рішенні, є незначними, тому відмова у реєстрації ініціативної групи у зв'язку з вказаними помилками є проявом надмірного формалізму та формою невиправданого обмеження конституційного права на всеукраїнський референдум.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позов задоволено.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове, яким у задоволенні позову відмовив.

ОЦІНКА СУДУ

Як установили суди попередніх інстанцій, у спірних правовідносинах до списку учасників зборів 47 громадян були включені двічі, а до списку членів ініціативної групи - 25 громадян були включені двічі; до списку учасників зборів було включено 19 померлих осіб, 17 з яких було також включено до списку членів ініціативної групи; до списку учасників зборів було включено 19 осіб, яким на день утворення ініціативної групи не виповнилося 18 років, а до списку членів ініціативної групи - 13 таких осіб; у поданих документах стосовно 14 осіб, включених до списку членів ініціативної групи, не було надано заяв про згоду бути членом ініціативної групи.

Включення до списків учасників зборів та до складу ініціативної групи померлих, неповнолітніх чи осіб без їхньої згоди тощо не є помилкою і неточністю у значенні Закону України від 26 січня 2021 року № 1135-IX «Про всеукраїнський референдум» (далі – Закон № 1135-IX), адже відповідний запис не може бути виправлений унаслідок його недійсності через істотний дефект. Проте, вказані факти, враховуючи інші обставини, не могли бути перешкодою для реєстрації ініціативної групи.

Дотримання вимог Закону № 1135-IX під час проведення загальних зборів та утворення ініціативної групи є беззаперечно важливим для принципу правової визначеності, проте таке дотримання повинно відповідати меті, установленій Законом, а перевірка дотримання цих норм не повинна зводитися до виключно формальних дій з боку органу, уповноваженого здійснювати контроль за дотриманням Закону, та створювати надмірні перешкоди для здійснення народного волевиявлення у формі референдуму. Організаційні (процедурні) обмеження, передбачені статтями 30-31 Закону №1135-IX, відповідно до яких ініціативна група реєструється за умови подання до ЦВК документів, що мають відповідати низці вимог щодо форми і змісту, не можуть набувати абсолютного значення.

Застосування цих обмежень повинно спиратися на принцип пропорційності, тобто має бути здійснена оцінка відповідності між застосовуваним обмеженням і його метою. Обмеження права не повинно бути настільки жорстким, щоб позбавляти змісту саме право. Отож формальне, абсолютизоване застосування встановлених вимог щодо реєстрації ініціативної групи, без зіставлення значення конституційного права на всеукраїнський референдум за народною ініціативою та допущених порушень (помилки / неточностей) може призвести до невиправданого обмеження такої важливої у демократичному суспільстві форми народовладдя як референдум. Це особливо важливо, коли референдум не є предметом ініціативи публічної влади.

Тому, суди попередніх інстанцій правильно звернули увагу на те, що відповідно до Закону № 1135-IX збори громадян України для утворення ініціативної групи мають налічувати не менш як триста виборців, а сама ініціативна група повинна складатися із не менш як шістдесят громадян України, і такі вимоги законодавства було дотримано зборами громадян щодо проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Установлені ЦВК порушення у поданих для реєстрації ініціативної групи документах підлягали усуненню шляхом подання уточнених списків зборів та членів ініціативної групи з виключення осіб, які не могли брати участь у зборах та / або бути обраними до складу ініціативної групи, приведенням інших

відомостей, відповідно до скоригованої загальної кількості учасників заборів / членів ініціативної групи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 червня 2024 року у справі №640/17047/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119534697>

3.3. Про спосіб передачі майна в умовах режиму воєнного стану

Вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану передбачає позбавлення державних підприємств відповідного майна з метою його передачі для потреб держави без відшкодування вартості такого майна; примусове відчуження майна передбачає відшкодування вартості майна юридичним особам комунальної і приватної форми власності та фізичним особам, у яких відчужено вказане майно.

17 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу АТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Львівська залізниця», АТ «Українська залізниця» на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 28 березня 2023 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 13 липня 2023 року у справі № 380/1158/23 за позовом АТ «Українська залізниця» в особі Регіональної філії «Львівська залізниця» АТ «Укрзалізниця» до військової частини, Львівської обласної військової (державної) адміністрації про зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Військовою частиною 13 липня 2022 року видано наказ про примусове відчуження та вилучення майна в умовах правового режиму воєнного стану, яким вилучено майно (котли цистерни; опори котла-цистерни хомути стяжні цистерни), що перебувало у розпорядженні регіональної філії «Львівська залізниця» АТ «Укразалізниця». Позивач вказував, що вказаний наказ в частині обраного відповідачем способу передачі майна в умовах режиму воєнного стану, а саме шляхом вилучення майна, є неправомірним, оскільки, майно позивача, яке було передано військовій частині не має статусу державного майна, а має статус приватного, а отже вірним способом передачі майна є його примусове відчуження, що, насамперед, передбачає відшкодування вартості за вказане майно.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди виходили з того, що позивач не має права на відшкодування вартості майна, вилученого в умовах правового режиму воєнного стану, оскільки по суті не є юридичною особою комунальної чи приватної форми власності.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану передбачає - позбавлення державних підприємств, відповідного майна з метою його передачі для потреб держави без відшкодування вартості такого майна; примусове відчуження майна передбачає відшкодування вартості майна юридичним особам комунальної і приватної форми власності та фізичним особи, у яких відчужено вказане майно. Отже, для застосування такого способу передачі майна як примусове відчуження майна, на якому наполягає позивач, майно, має перебувати у приватній або комунальній власності АТ «Українська залізниця».

З матеріалів справи вбачається, що АТ «Українська залізниця» діє на підставі Статуту і відповідно до нього, АТ «Українська залізниця» є юридичною особою, тип АТ «Укрзалізниця» - приватне акціонерне товариство.

За загальними правилами, установленими статтею 12 Закону України від 19 вересня 1991 року № 1576-XII «Про господарські товариства», товариство є власником майна, переданого йому засновниками і учасниками у власність. Тобто якщо засновниками акціонерного товариства є фізичні або юридичні особи приватного права, власником такого майна стає акціонерне товариство.

Проте, крім загального порядку визначення правового режиму майна господарських товариств, акціонерне товариство, засновником і єдиним акціонером якого є держава, має спеціальний правовий режим майна порівняно з іншими господарськими товариствами. Роз'яснення щодо такого режиму майна було надано в постанові Великої Палати Верховного Суду від 3 квітня 2024 року у справі № 917/1212/21.

Так у цій постанові Верховний Суд дійшов висновку, що державне майно, яке закріплювалося за державним підприємством на праві господарського відання, перебуває у створюваного акціонерного товариства на праві господарського відання.

У зв'язку із цим державне майно, передане державою до статутного фонду державного унітарного підприємства, корпоратизованого в акціонерне товариство, 100 % акцій статутного фонду якого залишаються у власності держави, до моменту завершення процедури приватизації є державною власністю.

В цій справі встановленим є факт утворення АТ «Укрзалізниця» відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 червня 2014 року № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» та належність АТ «Укрзалізниця» до сфери управління Кабінету Міністрів України.

Отже, АТ «Українська залізниця» не наділена повноваженнями вирішувати питання щодо відчуження державного майна. Таким чином, позивач не має права на відшкодування вартості майна вилученого в умовах правового режиму воєнного стану, позаяк є державним підприємством, а відтак на позивача поширюються положення пункту 2 частини першої статті 1 Закону України від 17 травня 2012 року № 4765-VI «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», який передбачає - позбавлення державних підприємств, відповідного майна з метою його передачі для потреб держави в умовах воєнного стану без відшкодування вартості такого майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2024 року у справі № 380/1158/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119784753>

3.4. Про відсутність необхідності проведення службового розслідування

Проведення службового розслідування не є обов'язковою передумовою для притягнення військовослужбовця навіть до дисциплінарної відповідальності. Призначення службового розслідування є правом, а не обов'язком особи, яка ухвалює рішення про притягнення військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності.

13 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 28 вересня 2023 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 19 січня 2024 року у справі № 420/9472/23 за позовом особи до військових частин про визнання незаконними та скасування наказів, зобов'язання нарахувати та виплатити грошове забезпечення та всі інші виплати.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що позивач, перебуваючи в м.Херсоні під окупацією, весь час продовжувала сумлінно нести військову службу на користь Батьківщини, однак з травня 2022 року їй припинили виплачувати грошове забезпечення та інші виплати. Позивачка не отримувала грошове забезпечення, оскільки відповідно до наказів була увільнена від займаної посади і зарахована у розпорядження командира з підстав нібито порушення нею підпункту 14 пункту 116 Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затвердженого Указом Президента України від 10 грудня 2008 року № 1153/2008.

Рішенням Одеського окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що у відповідача були обґрунтовані підстави винести спірні накази про увільнення з займаної посади, виведення в розпорядження та припинення виплат грошового забезпечення у зв'язку із відсутністю позивача за місцем дислокації військової частини.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Суди попередніх інстанцій встановили, що позивачка понад десять днів була відсутня у районі розташування військової частини на підконтрольній Україні території.

Проведення службового розслідування не є обов'язковою передумовою для притягнення військовослужбовця навіть до дисциплінарної відповідальності.

Призначення службового розслідування є правом, а не обов'язком особи, яка ухвалює рішення про притягнення військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності.

Оскарженим наказом позивачку знято з усіх видів забезпечення, а наказом Міноборони України призначено на нижчу посаду шпк «сержант» на «молодший сержант».

Враховуючи, що факт відсутності позивача за новим місцем дислокації військової частини не потребував додаткового доказування, Верховний Суд вважав правильним висновок судів попередніх інстанцій про відсутність у спірних правовідносинах необхідності для проведення службового розслідування задля уточнення причин відсутності позивача.

Керуючись положеннями п.15 розділу I Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затвердженим наказом Міністерства оборони України від 07 червня 2018 року № 260, якими визначено наслідки самовільного залишилишення військовослужбовцями місця служби у контексті призупинення виплати грошового забезпечення, та з огляду на встановлені у цій справі обставини, висновки судів попередніх інстанцій про те, що дії військової частини щодо призупинення виплати грошового забезпечення відповідають приписам Порядку № 260.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 червня 2024 року у справі № 420/9472/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119722861>

IV. Процес

4.1. Про право суду на прийняття окремої ухвали в разі виявлення порушень законодавства під час розгляду справи

Окрема ухвала суду має на меті забезпечити правовий порядок та дотримання закону, а також усунути причини та умови, що сприяли виявленим порушенням. Таке судове рішення є інструментом профілактичного характеру, спрямованим на підтримку правової дисципліни з-поміж суб'єктів адміністративно-правових відносин.

13 червня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДПС у м. Києві на окрему ухвалу Шостого апеляційного адміністративного суду від 14 вересня 2023 року у справі № 826/3979/18 за позовом ТОВ «Саркара-груп» до Головного управління ДПС у м. Києві про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

До Шостого апеляційного адміністративного суду надійшла апеляційна скарга у звичайному поштовому конверті без марок та штемпеля, в середині якого був конверт кур'єрської служби «DIMEX» та неналежно заповнена накладна. Тривалість

доставки зазначеного конверта в межах м. Києва становила чотири місяці. Суд апеляційної інстанції ухвалою від 11 вересня 2023 року відмовив у задоволенні клопотання контрольного органу про поновлення строку на апеляційне оскарження рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 12 липня 2022 року та у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою, оскільки надані контрольним органом докази не відповідали вимогам Кодексу адміністративного судочинства України щодо обґрунтованості та достовірності для поновлення процесуального строку.

Шостий апеляційний адміністративний суд постановив окрему ухвалу з метою вжиття заходів реагування, включаючи інформування відповідних посадових осіб та розгляд питання щодо можливого притягнення до відповідальності у разі виявлення протиправних дій.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Окрема ухвала суду є формою (інструментом) профілактичного впливу суду на додержання законності органами влади та має на меті забезпечення правового порядку, усунення порушень, виявлених під час судового розгляду, без прямого втручання в процес кваліфікації правопорушень або притягнення осіб до відповідальності. Таку ухвалу можна прийняти для вжиття заходів реагування на виявлені порушення, зокрема, щодо коректності та достовірності документів, представлених в апеляційному процесі як доказ своєчасного звернення до суду з апеляційною скаргою.

Питання щодо кваліфікації можливого кримінального правопорушення покладено на компетентні органи, які мають встановити фактичні обставини та ухвалити відповідні рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 червня 2024 року у справі № 826/3979/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119751253>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за червень 2024 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду. Київ, 2024. – 30 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua